

Dialogo

DE K.P.B. EN HET "EUROKOMMUNISME"

N.a.v. het artikel door Jan Vermeersch (V.M.T., 12de jaargang, nummer 2).

Vermeersch'aanpak van het thema "eurokommunisme" leek me interessant om ook een kleine bijdrage te leveren tot een discussie over veranderingen in de internationale kommunistische beweging en over nieuwe mogelijkheden "om een proces en dynamiek om de strijd voor het socialisme in Europa te deblokken en opnieuw op gang te brengen".

Als we de houding van de K.P.B. dienaangaande nagaan moeten we in elk geval aandacht schenken aan het feit dat in 1954 door de K.P.B., na een kritisch zelfonderzoek, een nieuwe oriëntatie werd tot stand gebracht (kongres van Vilvoorde). Die evolutie werd bevestigd, zelfs ontwikkeld op het kongres van Oostende in 1968 en ik geloof dat met het komende kongres te Brussel opnieuw die continuïteit moet worden bevestigd, t.t.z. dat de K.P.B. zichzelf situeert in een proces waarbij duidelijk vooropgesteld wordt dat het maatschappelijk systeem waarbinnen de kommunisten ageren moet veranderd worden in een socialistische maatschappij gebaseerd op de politieke democratie. De K.P.B. is dus zeker niet de laatste partij geweest om te poneren dat het socialistische perspectief ondermeer dient bereikt te worden via de strijd voor de vrijwaring, het ontwikkelen van de democratische rechten, de strijd voor de verdediging en de ontwikkeling van de vrijheden en verworvenheden en tevens via

de strijd voor het leveren van een konsekvente bijdrage tot de vooruitgang van de socialistische en vredesgedachte in Europa en in de wereld. Gelijkwaardige evolutie, misschien koherenter, minder aarzelend, kan men gadeslaan in andere West-Europese partijen (en zoals Vermeersch terecht opmerkt niet alleen in West-Europa). Die analoge ontwikkeling geschiedde autonoom en op onafhankelijke wijze, m.a.w. we hebben hier niet te doen met een konvergentie, en op sommige punten zelfs eensgezindheid, die werd opgelegd door één of andere vorm van organisatie. Dat is toch een belangrijke karaktertrek bij het ontstaan van de eurokommunistische stroming. De K.P.B. beklemtoont het nationale aspekt van haar strijd voor het socialisme en ik geloof dat ze zich bewust is van het feit dat het uitwerken van een eigen weg naar het socialisme niet kan plaatsvinden buiten de Europese kontekst. De crisis van het kapitalistisch systeem treft immers gans West-Europa en mede tengevolge van de internationale structuren die ontstonden na Wereldoorlog II is een zuivere nationale oplossing voor de crisis in België hoogst onwaarschijnlijk. Meteen dringt zich dan ook de noodzaak op om de banden met andere West-Europese kommunistische partijen aan te halen. Het eurokommunisme, of beter gezegd de eurokommunistische ontwikkeling die een aantal partijen doormaken verschaft in dat kader nieuwe mogelijkheden om de relaties van samenwerking een stabielere basis te geven. Een samenwerking die gericht is tegen een gemeenschappelijke vijand : het imperialisme, het monopoliekapitalisme. Ik meen dat de resolutie van het Centraal Komitee van de K.P.B. gestemd op 21 januari 1978 in die richting gaat :

"De strijd in België zal pas doeltreffend zijn als hij wordt geïntegreerd in de algemene strijd van de arbeiders en democratische beweging in West-Europa. Het Europa van de volken moet het halen op het Europa van de monopolies. Dat is het objektief dat gesteld werd door de Kommunistische partijen van de kapitalistische landen van Europa op hun bijeenkomst te Brussel in 1974. Tevens is het een objektief van de Euro-

pese syndikale beweging. In de steun aan de anti-monopolistische strijd moet onze broederlijke samenwerking met alle arbeiders- en democratische krachten in de Europese kapitalistische landen worden versterkt. De internationale solidariteit die ons verenigt met onze zusterpartijen in West-Europa krijgt tegenover de monopolistische politiek een dwingend karakter. Een gemeenschappelijke vijand, gelijkaardige strijdvoorwaarden, gelijkaardige opvattingen betreffende de weg naar vooruitgang en socialisme verbinden ons, en die banden moeten worden versterkt, met respect voor de onafhankelijkheid van elke partij. Als het in deze zin wordt begrepen weerspiegelt het begrip "eurokommunisme" een positieve realiteit".

Niét alleen dwingt de monopolistische integratie ons te erkennen dat vele problemen niet kunnen opgelost worden zonder de samenwerking van de progressistische krachten in Europa maar ik meen dat er ook nog een aantal andere politieke oorzaken bestaan die pleiten voor deze betere samenwerking :

- het vormen van een front tegen het monopoliekapitalisme in Europa betekent een front vormen tegen het Atlantisme en de hegemonie van het U.S.-imperialisme maar dit proces moet gepaard gaan met het onvermoeibaar ijveren voor een Europa der volken dat zijn eigen AUTONOMIE smeedt, autonomie waardoor aan de Europese volken de mogelijkheid moet worden gegeven om daadwerkelijk het dētenteproses te bevorderen, initiatieven te nemen die de ontwapening stimuleren en door te wegen in de strijd tegen de m.i. UITERST GEVAARLIJKE LOGIKA VAN DE BLOKKENPOLITIEK. De sleutelpositie van Europa, sterk beklemtoond in het diskussiedokument voor het XXIIIste kongres, zal hierdoor nog meer geak-sentueerd worden.
- bovendien moeten de democratische krachten in staat zijn om op Europees vlak, en dat kan gebeuren zonder verdere soevereniteitsoverdracht, representatieve organen te scheppen die men zou kunnen beschouwen als nieuwe uitdrukkings-

vormen van directe democratie. Deze instellingen moeten ontwikkeld en uitgebouwd worden opdat de participatie van de werkers gegarandeerd zou worden nu en in de toekomst, d.w.z. zowel in de pre- als in de socialistische fase zelf.

Daarmee belanden we bij een belangrijk thema; dat tevens een gemeenschappelijk kenmerk vormt in het eurokommunistische denken : de onverbreekelijke relatie tussen socialisme en democratie.

Benevens de strijd voor het afschaffen van de kapitalistische produktieverhoudingen betekent het socialisme ook : de volledige ontwikkeling en toepassing van de democratie, de erkenning van de waarde der individuele vrijheden, de autonomie van de vakbonden, de religieuze, kulturele en wetenschappelijke vrijheid, de noodzaak van het pluralisme en het onderscheid tussen partij en staat. Het debat over de weg naar en de aard van het socialisme is niet nieuw en het is een feit dat er tot nu toe geen enkel socialistisch regime bestaat waar deze doelstellingen gerealiseerd werden.

De eurokommunistische idee is in dat opzicht duidelijk : de vaststelling dat dergelijk socialisme nog niet tot stand is gekomen doet geen afbreuk aan de waarde van het gestelde objektief en bovendien toont de geschiedenis dat in West-Europa het socialisme niet tot stand is kunnen komen, en ook niet kan, uitsluitend op basis van de Russische ervaring of via met de U.S.S.R. analoge modellen. Betekent dit dat het "eurokommunisme" een nieuw socialistisch model voorstelt ? Hoegenaamd niet. Het "eurokommunisme" houdt evenwel terdege rekening met de historische omstandigheden waarin de bestaande socialistische maatschappijen tot stand kwamen en het is er zich van bewust dat deze omstandigheden zich niet meer zullen en kunnen herhalen. Wel is het juist dat het "eurokommunisme" de crisis van het eertijds steeds maar weer voorgehouden "sovjet-model" weerspiegelt. Die crisis dateert echter niet van vandaag. Hoe kan men anders de praxis, van vele jaren, verklaren binnen een aantal kommunistische partijen om de marxistische doctrine en de eigen politieke aktie "aan de historische realiteit van ieder land en van

het hele westen aan te passen" (Enrico Berlinguer in "La Questionne Communista", Riuniti, pagina 17). Ook onze partij verwerpt inzake de politiek van het socialistische kamp iedere blinde aanvaarding. Hetzelfde geldt voor het aanvaarden van de monolitische opvatting over de eenheid van de internationale kommunistische beweging. Trouwens de strijd voor de noodzakelijke versterking van de eenheid van de internationale kommunistische beweging kan niet geschieden op basis van het à priori aanvaarden van een onbestaand monolitisme. Integendeel men moet het aandurven de bestaande verschillen te erkennen en op basis van deze erkenning streven naar een oplossing van de problemen.

Vandaar dat er zeker verder belang moet gehecht worden aan het verdiepen van de kritische benadering en het nauwkeurig beoordelen van zowel negatieve als positieve verschijnselen (en niet alleen verschijnselen maar ook de aard van het systeem) in de socialistische landen. De zaak van het socialisme is evenwel niet gediend met vijandigheid jegens deze landen waarvan het gewicht en de rol in de strijd tegen het imperialisme allerminst kan geloochend worden.

Vriendschap en solidariteit omvatten evenwel ook noties zoals wederzijds begrip, debat en kritiek en het feit dat wij aandacht willen besteden aan de mogelijkheden, beperkingen, kontradikties, betekent niet dat wij onze konklusies willen opdringen aan de zusterpartijen van de socialistische statengemeenschap, maar wel dat wij de realiteit van het socialisme in zijn huidige bestaansvorm willen begrijpen en dat wij de interactie tussen het bestaande socialisme en onze arbeidersstrijd naar juiste waarde en niet naar propagandistische maatstaven wensen te schatten. Het uitwerken van een weg naar het socialisme, het definiëren van een visie op het socialisme als zijnde het garanderen van de ontplooiing van het allerbeste uit de politieke en kulturele tradities, het verdedigen en het ontwikkelen van

de meest vooruitstrevende en democratische verworvenheden veroverd door de werkers in Europa is een belangrijk proces. In dat proces vertegenwoordigt het eurokommunisme een positieve realiteit.

Bob Francis

Praag